

Warszawa, 06-06-2024 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

BPG.7064.5.2024.BT

**Pan
Łukasz Krasoń
Sekretarz Stanu
Pełnomocnik Rządu
ds. Osób Niepełnosprawnych
Ministerstwo Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej
via e-PUAP**

Szanowny Panie Ministrze,

do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają skargi dotyczące długotrwałości postępowań prowadzonych przez wojewódzkie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności w przedmiocie rozpoznawania wniosków o wydanie decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia.

Wskutek wejścia w życie dnia 1 stycznia 2024 r. ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym (Dz. U. z 2023 r. poz. 1429, dalej: ustawa), która wprowadziła nowe rozwiązania w systemie świadczeń dla osób z niepełnosprawnościami, o świadczenie wspierające mogą ubiegać się osoby z niepełnosprawnościami w wieku od ukończenia 18 roku życia. Prawo do świadczenia wspierającego uzależnione jest od uzyskania przez osobę z niepełnosprawnością decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia. Wysokość świadczenia wspierającego zależy od poziomu potrzeby wsparcia, czyli liczby przyznanych punktów i jest

powiązana z wysokością renty socjalnej. Kwota świadczenia wynosi od 40% renty socjalnej (w przypadku ustalenia poziomu potrzeby wsparcia między 70 a 74 punktów) do 220% renty socjalnej (ustalenie poziomu potrzeby wsparcia na poziomie od 95 do 100 punktów). Wnioski o ustalenie poziomu potrzeby wsparcia można składać do wojewódzkich zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności od dnia 1 stycznia 2024 r. Zgodnie z treścią art. 6 b⁴ ust. 5 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t. j. Dz. U. z 2024 r. poz. 44), wnioski o wydanie decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia rozpatrywane są **w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące od dnia wpływu do wojewódzkiego zespołu.**

Z napływających do Rzecznika Praw Obywatelskich skarg wynika, że na terenie kraju w wielu wojewódzkich zespołach ds. orzekania o niepełnosprawności występuje problem związany ze zbyt długim (liczonym w miesiącach) procedowaniem nad wnioskami o ustalenie poziomu potrzeby wsparcia. Trudności z terminowym rozpoznaniem wniosków mają w niektórych zespołach tak dużą skalę, że publikowane są ogłoszenia na stronach BIP, jak np. w Wojewódzkim Zespole ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bydgoszczy: <https://bip.bydgoszcz.uw.gov.pl/33/wojewodzki-zespol-ds-orzekania-o-niepelnosprawnosci.html>.

Sytuacja taka musi niepokoić, gdyż powoduje, że osoby z niepełnosprawnościami w sposób efektywny nie mogą skorzystać ze wsparcia w postaci świadczenia wspierającego kierowanego do osób w głównej mierze starszych, schorowanych (często terminalnie), wymagających specjalistycznego, całodobowego wsparcia, z niejednokrotnie trudną sytuacją rodzinną powodowaną ograniczoną możliwością uzyskania wsparcia ze strony osób najbliższych. Dysponowanie przez te osoby decyzją ustalającą poziom potrzeby wsparcia jest bowiem warunkiem niezbędnym do wnioskowania o przyznanie świadczenia wspierającego.

Z informacji zawartych w skargach do Rzecznika jak i ukazujących się w przestrzeni publicznej wynika, że czas oczekiwania na wydanie decyzji przez

wojewódzkie zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności może wynosić kilka, a nawet kilkanaście miesięcy. Tak długie postępowanie może nie tylko opóźnić uzyskanie należnego finansowego wsparcia, lecz również, w sytuacjach najbardziej krytycznych, część osób może zostać tego wsparcia pozbawiona. Realność wystąpienia takich sytuacji potwierdzają wnioski wpływające do Rzecznika, jak chociażby przykład ciężko chorej osoby z niepełnosprawnością, której termin rozpoznania wniosku złożonego 9 stycznia 2024 r, wyznaczono na 30 sierpnia b.r., podczas gdy Wnioskodawczyni zmarła w kwietniu b.r., nie doczekawszy tym samym tak bardzo potrzebnej jej pomocy finansowej.

W powyższym aspekcie wymaga podkreślenia, że obywatel ma prawo oczekiwać, iż państwo nakładając na niego obowiązek wylegitymowania się określonym orzeczeniem dotyczącym niepełnosprawności, zorganizuje w taki sposób działalność swojego aparatu, aby jego sprawa została załatwiona w rozsądnym terminie. Żądanie zatem załatwienia sprawy w owym rozsądnym terminie jest prawem obywatela, któremu po stronie organu administracji odpowiada stosowny obowiązek.

W świetle Konwencji ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169 ze zm.), świadczenia pieniężne stanowią jedną z form wsparcia osób z niepełnosprawnościami przez Państwa-Strony zgodnie z artykułami 19 i 28 Konwencji. Jednym z celów przyznawanych świadczeń jest przeciwdziałanie sytuacjom ubóstwa i skrajnego ubóstwa, a także realizacja niezależnego życia. Prawo do niezależnego życia i włączenia w społeczeństwo może być zrealizowane tylko wtedy, gdy zrealizowane zostaną wszystkie prawa ekonomiczne, obywatelskie, społeczne i kulturalne¹.

¹ Komentarz ogólny nr 5(2017) Komitetu Praw Osób z Niepełnosprawnościami na temat niezależnego życia i możliwości włączenia w społeczeństwo, dostępny pod adresem: <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g17/328/87/pdf/g1732887.pdf?token=CA2UesxuXS A2VVEAP5&fe=true>, pkt 7

Warto też przypomnieć, że już na etapie prac legislacyjnych nad ustawą przewidywano duże zainteresowanie obywateli decyzjami ustalającymi poziom potrzeby wsparcia, szczególnie w pierwszym okresie obowiązywania ustawy. Szacowano, że może zachodzić konieczność wydania ww. decyzji w sprawach ok. 800 tys. osób. W związku z tym przewidziano w ustawie uproszczenie procedur dotyczących m.in. zamówień publicznych oraz zabezpieczono koszty związane z obsługą realizacji tego zadania przez wojewódzkie zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności. Zgodnie z art. 31 ust 1 ustawy świadczenie wspierające, w tym koszty jego obsługi, oraz składki na ubezpieczenia zdrowotne, a także składki, o których mowa w art. 6 ust. 1 ustawy, są finansowane z budżetu państwa. Koszty obsługi wynoszą 1% kwoty przeznaczonej na wypłatę świadczenia wspierającego (art. 31 ust. 2 ustawy), przy czym w latach 2024-2026 koszty te wynosić mają 2% kwoty przeznaczonej na wypłatę świadczenia wspierającego (art. 62 ustawy). Z kolei art. 67 ustawy stanowi, że minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, w terminie do 3 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszego przepisu, obowiązany jest (obecnie już, był) przekazać wojewódzkim zespołom do spraw orzekania o niepełnosprawności środki finansowe w wysokości 11,4 mln zł.

W opinii Rzecznika Praw Obywatelskich sytuacja wielomiesięcznego oczekiwania na wydanie orzeczenia o potrzebie wsparcia wymaga wnikliwej analizy i wdrożenia mechanizmów naprawczych.

W związku z powyższym działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2023 r. poz. 1058), zwracam się do Pana Ministra, jako sprawującego nadzór nad ustalaniem poziomu potrzeby wsparcia, z uprzejmą prośbą o przedstawienie informacji o podejmowanych działaniach w celu usprawnienia postępowania orzeczniczego i skrócenia okresu oczekiwania na wydanie orzeczenia o poziomie potrzeby wsparcia.

Będę także wdzięczny za poinformowanie, czy przebieg procesu rozpoznawania wniosków o wydanie decyzji ustalających poziom potrzeby wsparcia

jest przedmiotem monitorowania przez Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych, szczególnie w aspekcie przyczyn nieterminowego rozpoznawania wniosków, efektywności wykorzystania środków finansowych związanych z wdrożeniem od 1 stycznia br. nowego zadania oraz jaki jest aktualnie średni czas oczekiwania na wydanie decyzji w poszczególnych województwach.

Z poważaniem

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/